

DE ACCLIMATATIE-TUIN TE PARIJS ;

DOOR

D. LUBACH.

De *Jardin zoologique d'acclimatation* te Parijs, gelegen aan den ingang van het *Bois de Boulogne*, behoort onder die inrigtingen der groote hoofdstad van Frankrijk, die geen vreemdeling nalaat te bezoeken, zoo hij ten minste met zaken tot de natuurwetenschappen betrekkelijk iets op heeft. En inderdaad, ook wanneer men reeds den *Jardin des plantes* heeft gezien, zal toch een bezoek aan den *Jardin d'acclimatation* niet tot de overtolligheden kunnen gerekend worden.

In den zomer van het vorig jaar bezigtigde ook ik dien tuin in gezelschap van een paar vrienden, en bij het verlaten er van kwam de gedachte bij mij op om daarover 't een en ander mede te deelen aan de lezers van het *Album der Natuur*, die niet in de gelegenheid waren hem te zien. Thans aan die gedachte gevolg gevende, zal ik eerst iets zeggen over de maatschappij waardoor, en over het doel waarmede de *Jardin d'acclimatation* gesticht is, — vervolgens een denkbeeld van dien tuin zelven trachten te geven, — en eindelijk eenige gedachten mededeelen, die bij en kort na ons bezoek bij mij oprezen.

In 1854 werd er eene *Société impériale d'acclimatation* opgericht, die zich ten doël stelde om in Frankrijk zoodanige vreemde dieren- en plantensoorten in te voeren, te acclimateren en te verspreiden, die dit om haar nut waardig mogten gekeurd worden, — en om de nieuwelings ingevoerde soorten zoo veel mogelijk te veredelen en te vermenigvuldigen. Van den beginne af begreep de maatschappij, dat ter bereiking van dit doel bijzondere inrigtingen noodig waren, opdat de van elders vaak uit gansch andere klimaten aangevoerde dieren en planten in Frankrijk de voorwaarden mogten aantreffen, zonder welke zij niet zouden kunnen blijven voortbestaan. Over het algemeen

toch is elke dier- en plantensoort gebonden aan een zeker bepaald vaderland, en zelfs de mensch, van oudsher beschouwd als het meest kosmopolitische wezen, verwisselt niet straffeloos het land, waar zijn volksstam te huis behoort, met een ander, dat daarvan in luchtgesteldheid, bodem, enz. veel verschilt. Is het nu reeds moeilijk en zijn er zeer bijzondere voorzorgen noodig om dieren, die uit geheel andere landen dan het onze afkomstig zijn, in onze menageriën en zoölogische tuinen eenigen tijd lang *in het leven te houden*, — hoe groot moeten dan de moeilijkheden niet zijn en wat moet er niet al noodig wezen om zoodanige dieren (want van dieren wilde ik hier meer bepaaldelijk spreken) in het hun vreemde land te acclimateren, te naturaliseren, zoo dat zij, zonder veel meer bijzondere zorgen te eischen dan wij aan onze gewone huisdieren wijden, zonder ten minste eene verzorging te behoeven, wier kosten onevenredig zijn aan het nut, dat men er zich van voorstelt, in dat vreemde land niet alleen blijven *leven*, maar er zich *zonder verbastering onbepaald voortplanten*, en daar zoo doende als 't ware *inheemsch* worden. Zij moeten te dien einde aan het vreemde klimaat en de verdere veranderde omstandigheden gewend en tegen den invloed van dat klimaat en die omstandigheden gehard worden.

Met de eerste uit hun eigenlijk vaderland ingevoerde individuen zal dit, zoo het verschil van klimaat enz. eenigzins aanmerkelijk is, moeilijk gelukken, en voor deze zullen dus nog bijzondere zorgen noodig zijn; voor de in het vreemde land geborene afstammelingen van dezen zal daartoe meer kans zijn. Doch wie ziet niet in, dat tot die gewenning, die harding, die acclimatering of inheemsch making speciale inrigtingen noodig zijn? En het was ook daarom, dat de *Société* al dadelijk zulk eene inrigting stichtte in Auvergne. Maar behalve dat de hoeve, die zij daar bezit, alleen geschikt is tot aankweeking van dieren, die in berglanden te huis behooren, b. v. van lama's, zoo lag zij te ver verwijderd van den hoofdzetel der maatschappij, Parijs. Men besloot dus om in de hoofdstad zelve eene groote acclimatatie-inrigting te stichten en opende te dien einde eene inschrijving voor een kapitaal van een millioen francs, — eene inschrijving, die voor meer dan de helft door de leden der maatschappij werd volgeteekend. De stad Parijs stond in 1858 vijftien bunders grond in het *Bois de Boulogne* af, die door den keizer, beschermheer der maatschappij, tot bijna

eenentwintig werden gebragt. In Julij 1859 werden de werkzaamheden aangevangen, eerst onder toezigt van MITCHELL, den directeur van den zoölogischen tuin te Londen, en, na diens spoedig daarop gevolgd overlijden, van een daartoe gekozen comité. Den 6 October 1860 werd de *Jardin zoölogique d'acclimatation* in tegenwoordigheid des keizers ingewijd en den 9 daaraanvolgende voor het publiek opengesteld.

De inrigting staat onder het toezigt van het bestuur der *Société d'acclimatation*, waarvan eerst ISIDORE GEOFFROY SAINT-HILAIRE voorzitter was, terwijl na diens dood het presidentschap is overgegaan op den heer DROUYN DE LHUYS, minister van buitenlandsche zaken, — en waarvan het secretariaat bekleed wordt door den graaf d'EPREMESNIL. Maar de tuin zelf heeft nog eene afzonderlijke directie, aan welke de eigenlijke acclimatatiebemoeijingen opgedragen zijn. Van die directie, die uit zes personen bestaat, noem ik alleen Dr. RUFZ DE LAVISON (*directeur*), den heer ALBERT GEOFFROY SAINT-HILAIRE (*directeur adjoint*) en den heer ANTOINE QUIHOU (*jardinier en chef*).

Wij weten nu wat de *Jardin zoölogique d'acclimatation* is en bedoelt. Treden wij haar thans binnen en zien wij wat zich daar voor ons opdoet. Daar de tuin eene particuliere en geene staats-inrigting is, moeten wij entrée betalen; doch deze is niet groot; voor één franc de persoon staat ons de toegang vrij. Ja, indien wij een zondag voor ons bezoek uitkozen, zouden wij met 50 centimes kunnen volstaan; doch dan zouden wij den toegang niet hebben tot de warme kassen, tenzij wij daarvoor nog 50 centimes afzonderlijk wilden betalen. Het verschil is dus dit, dat men elken dag voor één franc den tuin met de warme kassen kan bezigtigen, maar dat men op zon- en feestdagen des verkiezende ook den tuin alleen voor 50 centimes bezoeken mag. Kinderen beneden de acht jaren betalen niets, onder dien verstande echter dat een volwassen persoon slechts één kind gratis kan medenemen.

Al dadelijk bij onze intrede worden wij, even als elders in andere zoölogische tuinen, even als ook in den *Jardin des plantes* te Parijs, wanneer men dien van den kant der *quai Saint Bernard* inkomt, begroet door het gekras van papegaaijen. »Moeten ook die geacclimaterd worden?» vraagt men welligt bij zich zelve, wanneer men

vervuld van acclimatatie-denkbeelden den tuin binnengaat; wij zullen echter weldra merken, dat men niet bij alles, wat men daar ziet, te zeer aan het denkbeeld van acclimatatie hechten moet. — Wij gaan nu echter het regt over den ingang gelegen pad, dat met de „papegaaijen-laan” te Amsterdam te vergelijken is, niet in, maar wenden ons links naar een gebouw, welks uiterlijk zijne bestemming als warme plantenkas duidelijk doet kennen. Het is de *grande serre*, de *jardin d’hiver*, de wintertuin, vroeger de *serre* der gebroeders LEMICHEZ, die hem hadden laten bouwen te Villiers, waar hij bij het Parijsche publiek onder den naam van *palais des fleurs* bekend was. Het lag niet in het oorspronkelijk plan om in den *Jardin d’acclimatation* een wintertuin te bouwen, maar door middel van eene afzonderlijke inschrijving kroeg men er de fondsen voor bijeen, kocht de *serre* en deed haar naar den tuin overbrengen, waar zij, na aanmerkelijk ver groot en verfraaid te zijn, den 15 Februarij 1861 in tegenwoordigheid der keizerin werd ingewijd.

Het is mogelijk, dat er nog grootere en fraaijere inrigtingen van dien aard zijn, — in Rusland moeten er wezen, zegt men. Maar daar ik die niet heb gezien en ik, al had ik ze gezien, mij nog niet heb kunnen ontslaan van de zwakheid om datgene, wat ik elders fraaijler gezien heb, toch nog ook fraai te kunnen vinden, zoo moet ik erkennen, dat ik over den wintertuin in den *Jardin d’acclimatation* te Parijs verrukt was. Verbeeld u een tuin van 65 Ned. ellen lang en 22 breed, omsloten en hoog overwelfd met glazen ruiten, keurig net aangelegd en onderhouden, en bijna in zijne geheele lengte doorsneden door een kronkelend beekje, niet een stilstaand vijvertje of slootje, maar een stroomend water, dat aan het tegenovergesfeld uiteinde van den tuin uit een grotwerk ontspringt. Palmen en cycadeën en welke tropische gewassen al niet, die gij in gewone warme kassen opeen gedrongen in rijen, in bakken en tobben ziet staan, alsof zij in een museum gepakt waren, staan hier in den grond in groepen, zoo als onze gewone heesters en sierplanten in een luthof. Gij kunt op eene der banken onder een palmboom gaan zitten, en u bij het aanschouwen van zoo vele vreemde plantenvormen rondom u in een ander klimaat verplaatst droomen; de tuin is ruim en het glazen gewelf hoog genoeg om u voor een oogenblik te doen vergeten, dat gij u in eene

rondom door glas ingeslotene ruimte bevindt. Maar het is ons vooral om de dieren te doen; en wij verlaten dus aldra de *grande serre* om den zoölogischen tuin, den eigenlijken *Jardin d'acclimatation*, in oogenschouw te nemen.

Gaan wij dus den wintertuin uit aan de tegenovergestelde zijde van die, welke wij zijn ingekomen; wij zien dan nog andere kleine serres, die echter niets bijzonders hebben en slechts hulp- en bijgebouwen zijn der groote, — en komen weder in de papegaaijenlaan te regt. Linksaf gaande krijgen wij nu een water aan onze rechterhand, bevolkt met een aantal watervogels uit allerlei gewesten der aarde: zwanen, ganzen, eenden, enz., te veel soorten om op te noemen. Aan onze linkerhand zien wij, al voortwandelende, verschillende soorten van herten; dan volgen de antilopen, en daarop wordt uwe aandacht getrokken door eene door kunst gevormde rots, van anderen met eene soort van grot, waardoor het wandelpad heen loopt, en die van banken om uit te rusten voorzien is. De beide wanden, om zoo te spreken, der grot staan in de perken der moeflons, die men somtijds de steilten der rots ziet beklimmen.

Zoo, links en regts afdwalende, — want het zou vervelend worden, indien ik de aangevangene wandeling op deze wijze voortzette, — en telkens iets nieuws ontmoetende, komt men aan het andere einde van den tuin, waar de in de nabijheid der *Porte de Neuilly* gelegene ingang is. Van daar gaat men, regts omslaande, aan den anderen kant des vijvers terug, om eindelijk weder in de laan der papegaaijen teregt te komen.

Men ziet, de *Jardin d'acclimatation* is een zoölogische tuin, zoo als wij dien te Amsterdam en te Rotterdam bezitten, en zoo als men er elders ook vindt, — een zoölogische tuin, die zich bij den eersten opslag dáárin alleen van andere zoölogische tuinen onderscheidt, dat men er geene leeuwen, tijgers en dergelijke dieren, geene roofvogels, krokodillen en slangen in aantreft, — maar die toch ook weér dieren bevat, die niemand wel in het hoofd zal krijgen te willen acclimateren. Wie zou b. v. aan acclimatatie denken bij het gezigt van een klipdas, een gordeldier, een wombat, om van het eindeloos getal van allerlei vogelen niet te spreken? Intusschen, men vindt die in den acclimatatie-tuin. Het is er intusschen verre van af, dat ik deze wat al te

ruime opvatting van het denkbeeld van acclimatatie-tuin zou afkeuren. Integendeel, het bezoeken van dien tuin wordt er, wegens de afwisseling der verschillende diervormen, te belangwekkender en te aanlokkelijker door, en de menigvuldigheid der bezoeken stijft de kas der vereeniging. En juist daardoor, dat de bezoeken talrijker en de te beschouwen voorwerpen veelsoortiger zijn, wordt de inrigting, als zoölogische tuin, nuttiger. Men heeft alzoo voor de Parijzenaars twee zoölogische tuinen, eene (de *Jardin d'acclimatation*) aan het westelijk uiteinde der stad, eene andere (de *Jardin des plantes*) in het zuidoostelijk gedeelte er van.

Laten wij voor een oogenblik het eigenlijke doel buiten het spel, dan is eene der allerfraaiste en, uit een populair-wetenschappelijk oogpunt, allernuttigste inrigting daarin zonder twijfel het *aquarium* van den acclimatatie-tuin, of liever de verzameling van aquaria, die zich in een afzonderlijk en opzettelijk daarvoor ingerigt gebouw bevinden. Voor zoo ver ik weet, treft men die nergens zóó aan, behalve wellicht te Londen, waar de reeds genoemde MITCHELL 't eerst in 1855 een zeewater-aquarium op groote schaal inrigtte. Het eerste denkbeeld om ook te Parijs een groot aquarium te maken komt toe aan den graaf D'EPREMESNIL; MITCHELL vormde het oorspronkelijke plan, doch dit werd na zijn dood volmaakt en voltooid door LLOYD.

Het gebouw, waarin zich het aquarium bevindt, is 40 N. ellen lang en 10 breed; het bevat langs de eene zijde veertien reservoirs. De bodem van elk reservoir is bedekt met zand en kiezelsteentjes en alle zijn versierd met grotwerk. Tien reservoirs zijn voor zeewaterdieren, vier voor zoetwaterdieren.

Ik zal niet treden in eene beschouwing van al de inrigtingen, die bij het aquarium te Parijs toegepast worden, ten einde het water zuiver te houden, van de noodige lucht te voorzien, om eb en vloed na te bootsen, waardoor eenige zeedieren, evenals op hunne natuurlijke verblijfplaatsen, beurtelings zich door water of door lucht omringd bevinden, enz. Wie daarvan iets weten wil, leze het aan dit aquarium gewijde opstel in FIGUIER's *Année scientifique et industrielle*, 1863, pag. 280, waar men ook de eigenaardige verlichting der reservoirs beschreven zal vinden.

Treedt men de, gelijk wij zagen, veertig ellen lange galerij van

het aquarium binnen, dan ziet men, indien men van den kant van den wintertuin ingekomen is, aan de rechterhand de reservoirs op eene rij langs den wand, even als de hokken der dieren in eene menagerie. De bijzondere wijze van verlichting, gevoegd bij de helderheid van het water en van het spiegelglas, dat den naar den beschouwer gekeerden wand van elk reservoir uitmaakt, laat toe, dat men alles met de meeste duidelijkheid en scherpte waarnemen kan. Natuurlijk wisselt de bevolking der reservoirs van tijd tot tijd af, en er is overigens over aquaria, zoowel zeewater- als zoetwater-aquaria zoo veel in afzonderlijke werkjes en in tijdschriften van allerlei aard geschreven, dat ik gerust kan nalaten hier een verslag te geven van wat men in het Parijsche aquarium zoo al vindt — een verslag trouwens, dat wel niet anders dan eene drooge naamlijst wezen kon, indien ik niet de perken van eene uitweiding verre te buiten wilde gaan.

Eerder zou ik, indien de ruimte het mij toeliet, iets moeten zeggen over de *Magnanerie* of kweekplaats van zijwormen. In dit gebouw, omringd door plantsoenen van moerbezieboomen, ailanthus, ricinus en eiken, tracht men onderscheidene soorten van zijdewormen, — t. w., behalve de gewone *Bombyx mori*, de *B. cynthia*, *B. arrindia*, *B. Pernyi*, *B. mylitta*, *B. cecropia* en *B. yama-mai* te acclimateren en te vermenigvuldigen.

Het aantal der dieren, die door den mensch gedomesticeerd, tot huisdieren gemaakt zijn, is naar evenredigheid niet groot. Van de ongeveer 140,000 diersoorten, die thans bekend zijn, zijn, volgens de lijst, die ISID. GEOFFROY SAINT-HILAIRE daarvan gegeven heeft, over de geheele aarde 47 tot huisdieren gemaakt.

„Bij een zoo klein aantal van op de natuur behaalde overwinningen” — ik neem hier de woorden van AUG. DUMÉRIL over, — overwinningen, waarvan de meeste tot in de verste oudheid opklimmen, en waarvan de andere, schoon minder oud, zoo als b.v. de invoering in Europa van de kalkoen, toch reeds van voor drie eeuwen dagteekenen, ondervindt men een gevoel van verwondering. Men constateert dan, dat de mensch geen gebruik maakt van de hulpbronnen, waarvan hij door volharding zich langzamerhand meester zou kunnen maken. — Daar een zeker aantal huisdieren, zoo als het rund, de ezel en het

paard in vroegere tijden den mensch gevolgd zijn, toen deze zich van het oosten naar het westen begaf, waarom zouden dergelijke verhuizingen niet nog in den tegenwoordigen tijd plaats kunnen vinden? Met andere woorden: waarom zouden dieren, die in hun eigen land reeds huisdieren geworden zijn, niet met goed gevolg kunnen worden overgebracht naar andere landen, die, wat het klimaat aangaat, tot eene zekere hoogte met hun vaderland kunnen worden vergeleken? Waarom eindelijk zou men geene proeven nemen met eenige nog wilde soorten?"

Wat de *mogelijkheid* der acclimatatie aangaat, altijd onder de zoo even aangeduide voorwaarde, dat het klimaat van het land, waar men een dier acclimateren wil, niet te zeer verschillen moet van dat van zijn vaderland, — die mogelijkheid is voldoende bewezen. Slaan wij het oog op onze tegenwoordige huisdieren, dan is het zeker, dat een groot deel daarvan van elders afkomstig is. Ja het wilde konijn, dat onze duinen bevolkt, stamt af van van elders hier te lande ingevoerde tamme konijnen. In Amerika zijn al onze huisdieren ingevoerd en zij tieren daar zeer goed; ja er zijn verwilderde runderen en paarden, die er zich op eene bijkans ongeloofelijke wijze hebben vermenigvuldigd. De kalkoen en het Guineesch biggetje daarentegen strekken tot voorbeelden van Amerikaansche, bij ons volkomen als huisdieren geacclimateerde dieren. De zijworm is uit China in Europa ingevoerd. Maar wat zeg ik; de natuur zelve levert voorbeelden van verhuizingen van dieren naar ver afgelegene landen, waar zij vroeger niet bekend waren. De zwarte rat (*Mus rattus*), bij de ouden onbekend, verspreidde zich in de middeneeuwen uit Azië over geheel Europa, om in de achttiende eeuw weder grootendeels verdrongen te worden door de bruine rat (*Mus decumanus*), die tot dus ver slechts aan de andere zijde van de Wolga gevonden werd.

Echter geloof ik, dat er, in sommige gevallen althans, nog iets meer gevorderd wordt dan eene zekere overeenkomst van klimaat om de acclimatatie mogelijk te maken. En daartoe behoort o. a. eene overeenkomst in de gesteldheid des bodems. Of b. v. de lama's, die te huis behooren in de hooge berglanden van Zuid-Amerika, goed zouden tieren in een land, waarvan het klimaat, op zich zelf beschouwd, niet veel van dat huns vaderlands verschilde, maar een lagen, moerassigen bodem had, — dit zou ik zeer betwijfelen.

Men moet voorts het verschillende doel, dat men zich bij elke poging tot acclimatatie voorstelt, steeds wél onderscheiden. Met betrekking tot dat doel zijn er drie soorten van acclimatatie. De eerste bedoelt het acclimateren van zulke dieren, die reeds elders tot huisdieren gemaakt zijn. Daarmede zijn natuurlijk eigenaardige zwaarigheden verbonden, doch deze zullen, waar de zoo even geeischte voorwaarden plaats vinden, veelal niet onoverkomelijk zijn. De tweede soort van acclimatatie wil dieren, die elders in het wild leven, hier in het wild acclimateren. Dit zal doorgaans meer zwaarigheden opleveren, daar in dat geval de ingevoerde dieren volkomen tegen den invloed van de veranderde omstandigheden bestand gemaakt moeten worden. De derde soort eindelijk heeft tot oogmerk elders in het wild levende dieren hier te acclimateren en tevens tot huisdieren te maken. En het is hier vooral, dat de kansen op wélslagen zeer gering zijn. Immers vooreerst is hier de opgaaf eene dubbele: acclimatatie en domesticatie. En bovendien is het zeker, dat een groot aantal diersoorten voor domesticatie volslagen ongeschikt is. Trouwens reeds à priori zou men vragen: indien de beschaving der menschen in het land, waar het te domesticeren wilde dier leeft, zoo hoog staat, dat zij huisdieren bezitten, — waarom hebben zij zelve dat dier dan niet tot huisdier gemaakt?

Maar het is niet genoeg, dat men van de mogelijkheid der acclimatatie in vele gevallen overtuigd zij, het komt er ook op aan, dat die acclimatatie wenschelijk is. De pogingen toch, die men tot acclimatatie van vreemde diersoorten aanwendt, bedoelen niet maar eene aardigheid, of hoogstens het leveren van een schitterend bewijs van 's menschen magt over de natuur, — men wil er *nut* mede stichten, men wil den voorraad van voor den mensch nuttige dieren in een bepaald land vermeerderen. En nu moet, dunkt mij, in *elk* geval gevraagd worden: »is het der moeite waard, kan het wezenlijk voordelig zijn het een of ander bepaald dier te acclimateren?»

Ik bepaal mij hier tot de pogingen tot acclimatatie van elders levende, nuttige huisdieren. Zij is het, die de meeste kansen van wélslagen aanbiedt en die tevens het meeste voordeel belooft.

Hoort men de meeste bevorderaars der acclimatatie spreken, dan schijnt het wel, dat zij van meening zijn, dat, indien een vreemd huis-

dier in zijn vaderland goede diensten bewijst en hoogst nuttig, ja onontbeerlijk is, hierin genoegzame reden ligt om het, voor zoo ver het waarlijk hier acclimateerbaar is, ook hier in te voeren. Men vergeve het mij, zoo ik ongelijk heb, — maar het komt mij voor, dat deze meening getuigt van weinig nadenken. Ik zal dit in korte woorden trachten aan te toonen.

Uit de klasse der zoogdieren bezitten wij in ons vaderland de volgende huisdieren: den hond, de kat, het konijn, het zwijn, het paard, den ezel, de geit, het schaap en het rund. Het konijn zouden wij kunnen ontberen, sedert het gebleken is, dat de konijnenfokkerijen niet het voordeel opleveren, dat zij schenen te beloven; ook de geit zouden wij *des nood*s kunnen missen. Gaan wij nu na, welke de elders levende inderdaad nuttige huiszoogdieren zijn, dan komen deze neder op den eenbultigen kameel, den tweebultigen kameel, het lama, den alpaca, den zebu, den yak, den buffel en het rendier, — waarbij dan nog komen eenige uitlandsche rassen van onze eigene huisdieren.

Nemen wij nu eens aan, — want door een voorbeeld geloof ik mijne gedachte 't best te kunnen verduidelijken, — dat er sprake was van het invoeren alhier van vreemde runderen. Dit kunnen zijn 't zij andere Europeesche rassen dan het onze, 't zij buiten-Europeesche, waarbij dan wel de zebu 't eerst in aanmerking zou komen. Nemen wij nu verder aan, dat eenige Europeesche rundveerassen inderdaad goede rassen zijn, geenszins voor onze Nederlandsche onder doende, maar zelfs in sommige opzigten er boven staande. Nemen wij voorts in aanmerking, dat de zebu èn door zijn arbeid als lastdrager en trek-kend dier, èn door zijne melk, èn door zijn vleesch en door zijne huid een zeer voordeelig dier is. Nemen wij eindelijk nog daarenboven aan, dat de zebu hier volkomen geacclimateerd kan worden, en dat noch de zebu, noch de bedoelde Europeesche, maar niet Nederlandsche rundveerassen hier geene van hunne goede hoedanigheden zullen verliezen, maar blijven zullen wat zij in hun eigen land zijn, — iets 't geen *zeer* te betwijfelen valt. Is dan de wenschelijkheid der acclimatatie beslist? Naar mijn oordeel geenszins! Want dan komt nog eene andere, alles overwegende vraag, en die vraag is deze: *is het voordeelig onze inlandsche runderen, 't zij geheel, 't zij gedeeltelijk door die vreemde runderen te doen vervangen?* Immers, die van

elders ingevoerde runderen moeten weiden hebben om te leven en voor elken zebu, die hier graast, zal eene koe moeten wijken. Nu is het niet meer de vraag: »is dit of dat vreemd rund een goed en voordeelig rund», — maar: »indien wij aan beide soorten van rundvee, te weten de inlandsche en de vreemde, dezelfde moeite en kosten besteden, aan de eerste om ze te verbeteren en productiver te maken, aan de tweede om ze te acclimateren, wat zal dan de voordeeligste resultaten opleveren?» Blijkt het nu, dat b. v. de zebu, na hier gedurende eenige geslachten volkomen inheemsch te zijn geworden, in elk opzigt (in melkgevend vermogen en in geschiktheid tot vetweiding) ons inlandsch rundvee overtreft, dan vervange men onze koeijen door zebu's. Is de zebu in één enkel opzigt voordeeliger dan onze gewone koe, — men vervange ons rundvee er gedeeltelijk door. Maar blijkt het, dat de zebu toch niet dát voordeel oplevert wat ons rundvee, mits het met verstand behandeld wordt, opleveren kan, dan late men den zebu, hoe acclimaterbaar hij ook blijken moge te zijn, gerust waar hij is, en dan zullen alle moeite en kosten, tot zijne acclimatatie aangewend, verloren zijn.

En zoo is het met de acclimatatie van alle overige vreemde huisdieren gelegen. Ieder van hen heeft hier zijn aequivalent, dat is, er is hier een huisdier, dat ons dezelfde of soortgelijke diensten bewijst, als het eerstgenoemde aan de menschen van *zijn* land doet. En het welslagen van de pogingen tot acclimatatie, voor zoo ver men met die acclimatatie nuttige aanwinsten zoekt te doen, hangt niet alleen af van het welslagen der acclimatatie op zich zelf, maar bovendien dáárvan, dat het blijkt, dat het geacclimaterde dier met dezelfde kosten tot onderhoud en verpleging grootere voordeelen oplevert dan het huisdier, dat hier te lande als zijn aequivalent moet worden beschouwd, — verondersteld, dat men, om van het laatste, het inlandsche huisdier, te maken wat er van te maken is, dezelfde moeite en kosten heeft aangewend, die men ter acclimatatie en ter algemeene invoering van het vreemde huisdier zal moeten besteden.

Ik spreek hier niet van het acclimateren van dieren, die men er enkel tot vermaak, als luxe, op nahoudt. Maar met een enkel woord moet ik gewagen van de acclimatatie van dieren in het wild. Hier komt de vraag te pas: of die acclimatatie ook *nadeelen* zou kunnen opleveren. Wederom moge hier een voorbeeld tot verduidelijking dienen. Reeds in den eersten jaargang van dit Album heb ik twijfelingen geopperd omtrent het nut van de in Frankrijk toenmaals voorgestelde acclimatatie aldaar van den meerval (*Silurus glanis*). Dat deze visch gegeten kan worden, is zeker. Maar hij is een zeer verslin-

dende visch, en nu moet de vraag beslist worden, wat meer voordeel geven zal, den meerval daar, waar hij nog niet was, over te planten ten koste van een groot aantal inheemsche, ook eetbare, visschen, dan wel deze laatste zich ongestoord te laten vermenigvuldigen.

Ook over het kruisen van inlandsche huisdieren met vreemde rassen valt veel te zeggen. Zoodanige kruisingen, vooral met Engelsch vee, zijn tegenwoordig zeer in zwang. Of die kruising het beste en doelmatigste middel is wat men aanwenden kan om ons inlandsch vee inderdaad en *op den duur* te verbeteren, — dat is hier: meer productief te maken, — betwijfel ik zeer; dat die wijze van vee-verbetering aan onze Nederlandsche veehouders niet tot eere verstrekt, is zeker.

Indien men nu echter meende, dat ik de pogingen tot acclimatatie van vreemde dieren verwierp of althans van weinig belang achtte te zijn, dan zou men zich bedriegen. Integendeel; ik juich de pogingen der *Société d'acclimatation* van harte toe. De moeite en kosten zijn niet verspild, die men besteedt om te beproeven onzen schat van huisdieren met andere inderdaad nuttige te vermeerderen. Misschien schenken zij ons eenige gelukkige aanwinsten. Mogten zij mislukken, zeker trekt inmiddels de wetenschap er eenig voordeel van. In elk geval heeft men de bewustheid het goede gewild en het zijne ter verkrijging er van gedaan te hebben. Maar men stelle zich van die acclimatatie-pogingen niet *te veel* voor, en vooral, indien eene acclimatatie gelukken mogt, overwege men vooraf alles wél, eer men dán tot invoering van een geacclimateerd dier veel moeite en kosten aanwendt. Inzonderheid, men legge zich *voor alles* toe op de verbetering van onze inlandsche huisdieren. Laat men *dít* na, dan zijn, naar mijne overtuiging, èn de kruising met vreemde rassen, èn de invoering van deze, slechts een armzalig surrogaat voor hetgeen men uit onkunde of vooringenomenheid met het vreemde verzuimd heeft te doen. Verbeter en ontwikkel eerst het reeds bestaande, eer gij er toe overgaat het vreemde en nieuwe er voor in de plaats te stellen!

Dat ik overigens niet de eenige ben, die van de pogingen tot acclimatatie van vreemde dieren niet die groote *stoffelijke* voordeelen verwacht, die velen er zich van schijnen voor te stellen, blijkt uit het in den *Praktischen Volksalmanak* voor 1862 geplaatste opstel over acclimatatie van Prof. J. VAN DER HOEVEN, — een opstel, waarvan ik de lezing aan allen, die in deze zaak belang stellen, zeer aanraad.
